Melléklet a Szabad Szó 40. számához. Budapest, 1907. 27. Sept. (10. Octob.)

VOINȚA POPORULUI

foaiă septemânală luptătoară pentru drepturile agricultorilor, muncitorilor, meseriaşilor, cubicaşilor, şi ale gazdelor mici.

Numerul telefonului 59—21. Numerul telefonului 59—21.

Cei interesanţi pentru abonarea foaei, caute la „Tribuna" acestei foi.

Primredactor: MEZŐFI VILMOS deputat dietal.

Redacţia şi administraţia: VII. KERÜLET, ISTVÁN-UT 67. SZÁM. Tot feluri de scrisori, bani şi altele sunt de a se trimite pe adressa „Szabad Szó", VII., István-ut 67. sz.

Fraţilor!

In numĕrul trecut V'am dat de scire, că Voinţa Poporului de acuma înainte sĕ poate abona şi prin unii, şi nu numai membrii Alianţei o pot căpăta. Preţul abonamentului am stabilit *pe un an intreg în 1 coroană* aducênd astfel pentru fraţii nostri Români jertfa cea mai mare. Credem, că nu înzădar, şi că în fine doară şi Românii se vor trezii adunându-se sub steagul nostru şi întărindu-ne astfel în lupta noastră, ce purtăm pentru binele poporului.

Voinţa Poporului trebue să citească fie-care frate adeverat. Din Voinţa Poporului poţi învăţa învăţăturile noastre, capeţi ştiri din toată lumea. Şi preţul abonamentul e de ris de mic. *Una coroană pe un an întreg.*

Spre abonare e destul, dacă ne scrieţi numai o carte. Să nu coastă însă şi spesele de poştă prea mult, ar fi bine, dacă toţi aceia, cari într'un sat vreau să aboneze foaia noastră, primesc foile pe o adressă şi apoi acolo impart între abonenţi. Modul aceste de abonare nu e necunoscut înaintea fraţilor Români, căci şi de demult aşa era. Credem, că toţi aceia, cari în trecut au abonat foaia noastră pe lăngă un preţ mai mare, nu vor întârzia nici un moment, ca să întră în şirul abonenţilor nostri.

Pe lăngă aceea însă, că astfel prin adunarea abonenţilor lăţiţi ideea noastră măreaţă, nu-i ertat sa încete nici munca alcătuirei grupelor. Arma noastră cea mai puternică, prin care deja şi acum putem ajunge rezultat destul de frumos, e: Alianţa ţărească pentru apărarea lucrătorilor. In Alianţa aceasta suntem uniţi, suntem organizaţi mai bine. Nu-i ertat dară să Vĕ iutaţi, că scopul cel din urmă e: să ne unim cu toţii în Alianţa ţărească pentru apărarea lucrătorilor. In alcătuirea grupelor centrul cu bucuriă Vĕ stă la orinduială, numai să ne scrieţi o carte.

Datorinţă voastră dară — fraţilor e acum, să lăţiţ în cerc cît să poate de mare foaia noastră: Voinţa Poporului şi apoi să alcătuiţi în fie-care sat grupa locală al Alianţei. V'am dat ocaziune, ca cu uşorinţa cea mai mare să puteţi corespunde datorinţelor voastre. Am adus jertfă şi nu cerem, nu pretindem alt-ceva, decît însufleţire pentru ideea măreaţă, lucru uşor pentru binele vostru. Cine nu vrea reul seu, ci vrea să uşoreze starea sa amară, va păşi în şirul luptaşilor nostri.

Voinţa Poporului să nu lipsească din casa nici unui Român.

Vrem pămînt.

Pe congresul preoţilor reform. evangelişti ţinut mai deunezi în Budapesta fratele Desideriu Balthazár, preoţul vrednic din Hajdu-Böszörmény avu cutezanţă a declară, că pe poporul serman numai prin parcellarea dominiilor episcopali putem ajuta. Cu un cuvînt aşternu congresului proiectul, în sensul căruia congresul cere secularizarea domniilor episcopali. Va să zică ca episcopii să nu aibă dominii, ca acum, ci să capete şi ei plată dela stat, care apoi ar parcella dominiile lor şi ar da în arindă oamenilor săraci.

Fie-care frate cu bucuriă şi cu fală va ceţi vestea aceasta, deşi nu-i şperanţă — barem deocamdată, — ca guvernul ar seculariza dominiile. Dar e de notat, că deja şi în congresul preoţilor poţi auzi despre securalizare.

Bine scim, că domniile episcopilor sunt uriaşi de mari. Nu-i lucru rar, că un episcop are pămînt de 100 mii de holde. Cîţi oameni ar pute trăi din acest pămînt plătînd statului o arindă cum se cade. Şi din arinda acesta statul ar putea plăti episcopii şi preoţii, ba încă şi lui ar remânea.

Ideea secularizării dară precum se vede e bună — dar pentru poporul sărac şi nu pentru cei puternici. Şi e cauza, că la noi, unde ne aflăm încă la începutul începutului, ceia, cari ar putea face ceva, nici nu vreau să audă despre ea. Aşa spre esemplu ministrul de culte şi instrucţiune publică contele Albert Apponyi, — despre cine să scie, că e prieţinul bun a episcopilor — întrebat fiind despre securalizare, a declarat, că chiestiunea aceasta e munca duşmanilor patriei. Da! Dacă sub patriă

s'înțelege acei 10 mii, cari au ce munca — fără de lucru.

Poporul vrea pămînt. Ori unde, în fie-care țară pe întreaga lume. Cu mult mai mult la noi, unde țăranul e legat de pămînt, trăesce din pămînt, în țară noastră agriculturală, unde ce avem, avem numai din pămînt și nu din industriă și comerț. Ce ar pute face poporul serac din pămînturile acele multe cu grijea, cu care se poartă țăranul față de pămîntul seu! Cu milioane am produce mai mult și țara ar fi cu mult mai bogată.

In fie-care țară așa zicând au înțeles aceste și au secularizat dominiile episcopilor. Așa mai denuezi în Frância și Spania ultracatholica. Numai la noi întârziă și nu vreau să audă despre ea. Document, dovadă aspră pe lângă aceea, că nici la noi nu se poartă grijă despre oamenii săraci, ci tot s' întêmplă după voia acelora, cari sunt dușmanii poporului și în toate numai interesul lor propriu îl cearcă.

Dar poporul vrea pămînt. Și deși întârziă, dar odată va veni și tîmpul secularizărei. Căci trebue să vină. Din zi în zi tot mai mulți se înșiră sub steagul acelora, cari vreau și pretind secularizarea și odată va veni.

Mândria, fală noastră, că chiestiunea aceasta de mare ponderanță a adus — o înaintea congresului preoților chiar un frate de al nostru. Dovadă, că frații noastri își cunosc datorința și folosesc ocaziunea de a ajuta, cît să poate poporul.

Dacă fie-care așa s'ar implini datorința ca fratele Balthazár, cu mult mai departe am fi.

Ce voesc socialdemocrații?

PROGRAM

de MEZŐFI VILMOS.

Este o idee sfântă și vecinică, care va mântui omenimea de apăsare, o idee, care te face mândru, care-ți face bucurie: **socialdemocrația**. Poporul din țara noastră este apăsat și ne vom prăpădi cu toți, dacă în casa țării nu vor fi aleși și membri ai partidei socialdemocrate reorganisate din Ungaria, cari ar povesti durerile poporului, ca acelea să sě vindece.

Și am să vě spun, că pentru-ce cred eu așaceva. Inainte de toate vě intreb, că oare sunteți îndestuliți cu starea voastră? Aveți toate pentru traiu?

Eu așa sciu, că nu.

Ori și unde mě uit, numai neindestulire věd, căci foamete este în țara noastră. Oamenii mici, economii, indrustriașîi, negutătorii, proprietarii mici pier, dispar, iar bogații sě inavuțesc, E blăstămat românul. Orbit-a și nu vede, cum pier oameni. Cari inainte de aceea au fost gazdele lor, acum merg la slugie.

Economii sěrăcesc, iar proprietarii mari sě inavuțesc. Așa pățesc și industriașii mici: azi e meșter, mâne n'are ce să mănce. Și ne pustiim zi de zi,

Și dacă gazdele sěrăcesc, nici lucrătorii n'au soarte mai bună. Unul trăesce dela celalalt. Avuția proprietarilor mari il apasă pe unul, ca pe celalalt. Acum is doi ani s'a aflat, că in țara noastră dintre 19 milioane de oameni 5 milioane is slugitori, zileri, cari trăesc de pe o zi pe alta și astăzi nu sciu, că ce vor imbuca mâne. Și sě mai vorbesc despre soartea economilor și industriașilor? Știm cu toții, că amară și plină de něcaz li-e viața.

Vedem, că an de an tot mai mulți sě duc in America, pentru-că in țara asta nu-și pot câștiga păne. Și oare câți stau fără de lucru? Numai in Pesta umblă 50—60 mii de oameni fără lucru. Și acuma ne putem inchipui că cum e in țara intreagă?

Suntem bolnavi!

Cu nevoia umblă și morburile. Românul verde, care inainte deaceea era sănătos și puternic, azi este slab și fricos. Sě vede asta și din aceea, că la asentări acuma nu sě iau atâția ficiori, ca inainte de asta. Unde inainte de asta sě asentau 29 de ficiori, acuma sě iau abia 8. Minune-i asta? Nu-i minune, unde poporul nici odată in an nu vede carne, și trăesce cu mămăligă și crumpene, acolo nu putem aștepta feciori tari și sdraveni. Și apoi lucră și bărbații și femeile. Pentru-că economul, dacă vrea să trăiască, trebue să lucre dimpreună cu muere și copii. Munca grea incepută din copilărie, nutrěmêntul rěu il face slab și plin de nevoi pe om. Munca grea slăbesce copilul deja în pântecele mamei. Și când sě nasce copilul e mai slab, ca o muscă toamna. Așa sě întmîplă, ca pe locurile locuite de români copii mor cu grămada. Așa piere, astfel sě nimicesce sdravěnul Român, despre, care nu de mult ziceau, că-i verde, ca stejarul. Care și acumai verde și puternic? . . .

Nu-i moral, nu-i cinste.

Cu sěrăcia și cu slăbiciunea corpului cresce și necinstea (imoralitatea) poporului. Pentrucă numai în corp sănătos poate fi și suflet sănătos. Cinstea românului piere. Cel care umbla cu fruntea ridicată și iți creștea inima, când il vedeai, acuma umblă cu capul plecat, slugesce. Slugă au făcut din el gândurile și nevoile. Vinde tot ce are. Fiecare om numai una doresce: bani. Banul face lumea. Cine are bani, acela are și cinste în lume. Așadară fiecare om vrea să câstige bani, nu-i pasă chiar să fie pe cale necinstită. Frații și neamurile omoară unul pe celalalt numai, ca să ajungă la banii aceluia. A pierit cinstea din oameni! Toate-s de vêndut! Vergurele (fetele) își vind corpul la domni. Pentru un dărab de pită, pentru câți-va bani.

Principiî nu mai are nime. Pentru o felie de vinars strigă poporul să trăiască chiar dușmanul rěu, Cu bani poți alege deputat de ori-ce partid.

(Vă urma.)

Tot-feluri.

Se organizează și gazdile. Scii frate, ce însemnă aceasta pe sama ta?

Un lanț nou în robia ta. Căci nici decît nu se poate crede, că pentru-aceea s'ar organiza ei ca să ajută lucrătorii, că doară să facă alianță de apărare în contra filoxerei, sau mușcilor. Ei să organizează chiar în contra voastră. Să organizează, ca să Vĕ frângă, dacă nu veți mulțămi cu cele, ce ați avut și ați cere cu o bucată de pîne mai mult. Asta-i periclul, în contra căruiea ei se organizează.

Vedeți dară, că ei, și acum puternici, — ei se organizează. Nu-i ertat, că voi să stați cu mânile imbrățosate. Și voi să Vĕ organizați în Alianța pentru apărarea lucrătorilor. Ca și voi să aveți barem o armă și ceva ajutor.

Jakabokanyistii în Dévaványa. Au gândit domnii, hai să mergem odată între ei. Da dacă îi putem bolunzi. Și conducătorul prim, președintele sindicatului în persoană călatori în Dévaványa, unde de demult stă grupa locală noastră puternică. Ne sciind, cu cine stau de voarbă, frații nostri il ascultară, ba se învoiau, că la o adunare să documenteze, cît de mișei suntem noi și cît de bravi ei. Adunarea fu ângăduită și din partea noastră încă au călatorit la Dévaványa frații Beller și Laskai. Și ian să vezi. Domnii Jakabokanyisti n'avea cutezanță să se prezenteze pe adunare. Anume și ci au venit, dar auzind, că poporul se adună, hai au luat la fugă și cu trenul de aproape a fugit nici nu aratând obrazul lor cinstit.

De bună samă vor veni încă?

Se organizează și judăcătorii, Fiesce-care om vrea să ajută pe sine. Dacă iți doară ceva, cauți medicină. Și judecătorii țării simțesc baiul lor, pentru-aceea se organizează spre apărarea intereselor lor. Dar și lucrătorii ar vrea să ajută. Pentru-aceea să adună sub steagul partidei socialdemocră reorganizată din Ungaria. Și totuși pe noi ne apasă.

Iară un popă. Popii din zi în zi dau dovadă, că ei trăesc pentru popor. Iată a întêmplare nouă. Sotia bietului Român Georgiu Nicula, sîmțind deja moartea, a rugat bărbatul seu să o dacă la mama sa în Szentanna. Muerea, deși preotul Ardelean era cu: zel în contra — fu dusă în Szentanna și acolo a și murit. Bărbatul plăti 20 coroane pentru îngropare și s'a dus acasă. Acasă deja îl asteaptau executorul și popa Ardelean, cine și el ceru 20 cor. zicênd, că muerea era din satul lui. Și așa s'au întêmplat, că bietul Nicula era constrins să plătească de două-ori pentru una îngropare.

Din întêmplare cineva a arătat lucrul la vicișpanul din comitat și Nicula a capătat inapoi banii. Dar pentru-aceea popa nu va ave nici un baiu.

Și apoi spun, că noi suntem fară de credința.

Se trezesc și ei. Jakabokanyistii cu drept pot spune acum: ici colea nu vom fi nici o sută de inși. Se trăzesc lucrătorii săraci, pe cari i-au bolunzit. In septemâna trecută trei grupe au anunțat, ca se vor alătura la noi. O grupa, care avea 113 membrii, ne scriă epistoala următoară.

Fraților! Vĕ dăm de scire, că noi membrii grupei locală din Hódos în adunarea noastră cea din urmă am hotărit, că ne vom alătura la Alianța țărească pentru apărarea lucrătorilor. Nu voim, să stăm în legătura cu sindicatul Jakabokanyistilor, care ne suge și sângele. Trebue să plătim pe o septemâna 14 fil. ca taxa de membru, și afară de aceea mai 5—6 fil. Dar nici foaiă nu ne dă. Foaia lor urită „Világszabadság“ de vrem să o cetim, trebue să o abonăm separat. Și în foaia aceasta urită nu poți ceti alt-ceva, numai suduială despre fratele Mezőfi. Că n'are drept, nu trebue să lămurim mai spre larg. Că frații de partida socialdemocrată reorganizata îi numesce totdeauna de **porci**, e blăstămăția cea mai mare. Chiar pentru aceste nu voim să remânem între ei, și dacă centrul ne primesce, rugăm să ne trimeteți un om, cine să facă rînd.

Cu iubire frațească **Kovács Sándor**, președinte.

CRONICĂ.

Alegerile electorale pentru a treia dumă. Guvernatorul Besarabiei a dat un decret, prin care se hotărește după colegii. apoi după ținuturi și orașe ordinea în care vor avea să se facă alegerile alegătorilor pentru duma rusească. Alegerile vor dura din 2 pănă in 26 Septembrie st. v.

Românul și Englezul. „Românul“ scrie: Sosind din patria veche un Român de al nostru s'a dus la un farmer dintr'un sat din Montana in America și a intrat ca păstoriu la capre. Intr'o zi întunecoasă el sa culcat și caprele ca caprele, ia-le de unde nu's.

Căutând el caprele se intâlnește cu un englez, și il intreabă că nu i-a văzut caprele? Englezul care nu știa românește precum celălalt nu știa englezește, îi răspunde pe englezește: De azi dimineață am închis do aci și până acolo!! Păsămi-te englezul nostru făcea ceva gard la moșia lui. Românul care gândi că englezul i-a arătat că în partea aceea a plecat caprele, se duce după ele să le caute în partea aceea și întâmplarea a voit ca tocmai să le găsească.

Românul care la bucurie e tare darnic, se gândi ce se gândi și din gândul lui a eșit, ca să dea o capră de cinste englezului că i-a arătat unde să le găsească. Ce făcu ce drese omul nostru destul că îi rupse un corn la capră. Ce să facă acum ca stăpânul său să nu-i zică ceva sau să'l certe. Hai să dea englezului capra cea cu cornul rupt.

Se duce deci la el și'i zice: Iți dau capra asta de cinste, căci mî-ai arătat unde să găsesc caprele.

Fugi de-aci omule că eu nici nu ți-am văzut caprele, decum să'i rup eu cornul! Adecă englezul credea că Românul îi cere socoteală de cornul caprei.

Ucigașul din Dános în prinsoare. Despre Balogh János, e deja evident, că a luat parte în omorul renumit din Dános. Anume urmele de degețe de pe păharele, care le-au aflat în crișmă, sunt

ascmenea urmelor degetelor lui şi aşa ori-şi cum neagă el, e sigur, că va fi pedepsit după merit.

Nenorocire mare. In minele din Herlenbach chiar atunci, cînd au lucrat vreo 15 de băieşi s'a aprins o parte al minelor. Dintre lucrători au murit îndată 12 înşi.

Inundarea apei. In Spania, pe jurul oraşului Maloga, în urma ploaiei de mai multe zile a inundat apa aşa de tare, că vreo o 30 de sute se află deja sub apă. Mulţi oameni au pierit.

Din Alianţă.

Secretarii Alianţei în provinţ. Centrul Alianţei pentru apărarea lucrătorilor ş'a realizat scopul lui vechiu, că în comitatele ţării va trimete secretarii. De ocamdată în 10 comitate lucră secretării Alianţei, dar dacă luăm în conziderare puterea noastră materială, fiesce-care om poate sci, că şi instituirea alor 10 secretariaţi ne-a costat o luptă gigantică.

Dar deja am început. Şi după începutul greu doară va merge lucrul cu mult mai uşor. Noi neam implinit datorinţa, ca să fim mai de aproape la fraţii nostri sĕraci, ca aşa să putem asculta căinţele, suspinările lor.

Datorinţa secretarilor e anume a umbla în satele comitatului şi a ajuta grupele şi organizaţiunile. A trezi din somn aceia, cari nu ne cunosc încă. A crea şi acolo grupe locale. Ca aşa toţi lucrătorii ţării să fiă uniţi într'o tabără. Dar datorinţa secretarilor e a ajuta fraţii nostri în munca grea al organizării.

Ca secretari sunt încredinţaţi: în comitatul Arad fratele Domokos Ferencz (locuesce Arad Erzsébet-utcza 10.) şi fratele Leib József (Arad-Szt-Márton), fratele Leib e încredinţat cu organizarea fraţilor Români şi nemtesci. In comitatul Borsod fratele Négyesi János din Tiszakeszi, în comitatul Bihor fratele Vályi János din Bagamér, în comitatul Csongrád şi Csanád fratele Mezei Mihály din Szegvár, în comitatul Vajda fratele Laskai Mihály din Turkeve, în comitatul Szolnok fratele Monoki Áron din Kisújszállás, în comitatul Timiş Nacsa Antal (locuesce Temesvár gyárváros Nyár-utcza 18.), în comitatul Bács şi Torontál fratele Fendrik Ferencz din Zombor.

Afară de aceea, ca secretari de onoare, cari numai din însufleţire, fără plată lucră, sunt: în comitatul Bihor Ilisz Lajos, în Bács Fabó Mihály, în Csanád Stul Ferencz, în Szabolcs Fülöp László, Fekete Pál, în Csongrád Apró József, în Torontál ifj. Telbisz Péter, în Veszprém Barcs Károly, în Somogy Somogyi Sándor, în Arad Máté József, în Békés Greiner Aladár.

Centrul, precum vedeţi, iară a dat dovadă, că pentru voi luptă. Şi voi să-luptaţi şi impliniţi datorinţa voastră.

Să începem lucrul. Trecĕnd deja peste lucrul mare de vară, conducătorii grupelor au datorinţa nobilă, ca să însufleţească din nou membrii vechi spre plătire regulată. Şi în locul acelora, cari au păşit din Alianţă, să câştige membrii noi. Trebue să începem lucrul. Fie-care grupă să ţină conferinţă şi acolo sĕ sfătuiască, ce au de făcut.

Adresse. fie-care membru să-şi ţiă de datorinţă a trimete centrului adressa cunoscuţilor din alte comune. Atîta osteneală merită Alianţa.

Sfat iuridic. In fie-care ziuă capătă centrul cîte 10—15 epistoale, în care fraţii cer sfat iuridic. Noi cu bucuriă dăm sfat fie-cărui membru, dacă plătesc regulat taxele de membru. Chiar pentru aceea facem atent membrii Alianţei, că respuns numai atunci pot capăta, dacă epistoala e authentificată prin subscrierea preşedintelui şi sigilului grupei. Pe preşedinţu grupelor iară facem atenţi, că numai epistoalele acelor membrii să subscriă, cari nu sunt în restanţiă cu plătirile.

PIAŢA DIN BUDAPESTA.

I. Cereale.

Grâu, maja m. cel mai frumos	23 cor.	45 fil	
„ „ „ mijlociu .	. 23 „	25 „	
„ „ „ „ mai slab	. 21 „	35 „	
Secara, maja m. dela	16 cor.	95 fil.	— 17.30
Orz, „ „ „	13 „	55 „	— 14.40
Cucuruz, „ „ „	12 „	35 „	— 12.45
Ovăs, „ „	15 „	85 „	— 16.40

II. Producte.

— Preţurile sunt socotite după 100 kilogr. şi in bani gata —

Unsoare de Porc,	dela 148 cor.	— 149 cor.
Slănină, ...	„ 130 ,	— 141 „
Cartofi, ...	„ — cor.	— il. —.—
Spirt, ...	„ 55.— cor.	— 56 cor.

III. Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch).

(Prima calitate ungară).

Bătrâni	— — —	fileri kilogramul
Tineri	138 - 139	„ „

Tipografia Ranko Milics, Budapest, IX., Tompa-utca 14.